

út at koyra

11/97

Úr bilasøgu Føroya - 6. partur:

Skomm at vísa kongi vegin

Tí fór maður av húsi á sumri 1930 at hampa vegin frá Fuglafirði til Söldarfirðar. Úr bilasøguni í dag eru vit í Fuglafirði og hoyra um fyrstu bilarnar hjá fuglfirðingum

LAGT TIL RÆTTIS: EIRIKUR LINDENSKOV

Piddabilur - lastbilurin hjá S. P. Petersen í Fuglafirði. Onkur kennur kanska fólkin á myndini... Mynd: Føroya Fornminnissavn

Áðrenn vegurin kom millum Fuglafjørð og Söldarfjørð var vanlig ferðaleið til Havnar sjóvegis. Smyril sigldi eina ferð um vikuna millum Havnina, Klaksvík og Fuglafjørð. Skuldi farast aðrar dagar, varð gingið úr Fuglafirði til Gøtu og víðari til Söldarfjørðar, har Ruth hjá Mjølaforsýningini sigldi - henda leið tók vanligar triggjar tímar at ganga.

Í 1925 er vegurin so frægt liðugur, at koyrast kann millum Fuglafjørð og Söldarfjørð.

Fuglfirðingar eiga ongan bil tá, men Jacob Hendrik Isaksen, sum hevði keypt bil eini tvey ár frammanundan, fer at koyra rutu millum bygdinar.

Í januar 1926 kemur amtmaðurin saman vit tveimum øðrum monnum norður fyri

at sýna vegin. Teir ganga tað síðsta strekki til Fuglafjørðar, og skulu so koyra suður aftur um kvöldið, men úti við Helláir kemur bilurin at standa fastur, tá vegurin er sera bleytur, og tí mugu teir partvís ganga fyri at koma suðraftur.

Bilurin stendur til dagin eftir, tá menn fáa hann leysan.

Tað er vegastrekið frá Varmakeldueið til Fuglafjørðar, ið er tað vánaligasta.

Eina tíð verður tí bara koyrt til Varmakeldueið ella Helláir, sum er nakað nærri Fuglafirði.

Blåbjerg og Haraldsen keypa fyrsta bilin

Seinni fara eitt m. a. Petur Weihe, Thomas Weihe og Poul Kristoffur at koyra bygdanna millum.

Fyrsti bilur, ið kemur til Fuglafirðar, er møguliga ein brúktur Ford perónibilur, sum Jóan Jacob Blåbjerg og Jacob Haraldsen keypa úr Klaksvík. Hetta er í 1927-28. Hesin bilur verður ikki brúktur til fasta rutakoyring, men til leigutúrar o. a.

Jóan Jacob Blåbjerg býði heima við Gjógvará í Fuglafirði, men hóast hampuligur vegur gekk gjøgnum bygdina, var so krapst sving og smalt millum nokur av húsunum heimliga í bygdini, at um hann skuldi koma til hús við bilinum, mátti hesin lyftast aftan fyri at sleppa framvið.

Soleiðis gekk so eina tíð - dreingir og menn, ið vóru staddir nærhendis, vórðu róptir at lyfta, og bilurin varð lyftur og snarður, so sleppast kundi igjøgnum.

Seinni legði Blåbjerg skottfjarar yvir veitinar í bønun oman fyri hesi hús fyri at sleppa undan forðingini. Eftir bønun kundi ivaleyst bert koyrast, tá toluliga turt var.

Førdur við jakt til Leirvíkar

Seinni verður hesin bilur seldur til Leirvíkar. Um hetta mundið er vegur ikki komin til Leirvíkar. Ein dagin, tá veðrið er gott, koma leirvíkingar við tveimum jaktum, ið eru bundnar saman. Heima á Oyrini heima á Sandi í Fuglafirði verður bilurin eftir plankum rullaður umborð, soleiðis at hann stendur tvørtur um báðar jaktirnar, sum síðani verða sleipaðar til Leirvíkar.

Í 1928 keypir S. P. Peter-

sen ein nýggjan Chevrolet lastbil til virkið S. P. Petersen Eitt.

Tá koyrt varð millum bygdin, var oftast ein maður afturat føraranum við - hetta fyri at hjálpa til at grava og fáa bilin fram, tí vegirnir vóru sera ringir, og til at lata tey ymsku portini upp og aftur. Á vegastrekinum Fuglafjørð - Söldarfjørð vóru ikki færri enn nýggju hagaportur, ið koyrast skuldi igjøgnum.

Kráir sum vegtilfar

Til tíðir eftir frost og regn var vegurin so vánaligur, at ferðafólkið mátti hjálpa bilføraranum og hjálparmanninginum at samla grót til at koyra í bilsportini og at skumpa á fyri at fáa bilin víðari. Hetta fórð eisini við sær, at ikki var møgult at

halda kráirnar í lagi - tær, sum lógu nær veginum. Alt grótið varð tikið til at koyra í, har bilsportini vóru djúpast. Onkur maður var tó so snildur at gera krónna av tunnustavum. Tunnustavir vóru ikki so væl hóskandi til vegtilfar, og henda krógv fekk soleiðis frið.

Vegirnir ikki steinsettir

Prisurin fyri at koyra hetta pettið við rutuni var nakað tann sami, sum við Ruth til Havnar - um 1,50 krónu.

Vegurin var sum nevnt vánaligur, og hetta kundi helst ikki verið øðrvísi, tá hugsað verður um, hvørji amboð vóru, og at alt varð gjørt við hond.

Menn, sum hava verið við til at gjørt veg tá í tíðini siga, at flagið varð fyrst grivið omanav og brúkt til vegjaðararnar. Tann mold, ið eftir var, varð brúkt til at styðja falgði, tá vegjaðarin varð laðaður - tað tilfar, sum lá næst við og sum skuldi gravast burtur, varð brúkt til ifyllu, hóast hetta mangan var meira mold enn eyrkent - tann frægasti eyrurin varð brúktur ovast sum veghani, oftast bara eitt tunt lag - steinseting varð ikki brúkt tey fyrstu árin.

Skomm at vísa kongi vegin

Kongavítjan var í 1930, og ættlanin var, at kongur skuldi koma til Fuglafirðar, og síðani koyra til Gøtu og enda í Söldarfirði, og har fara umborð aftur á skipið. Men boð komu frá myndugleikunum, at hesin partur av vitjanini varð av ongum, um ikki vegurin varð böttur munandi, tí sum hann nú var, var tað skomm at vísa kongi.

Fólk vóru nokk hugað fyri kongavítjan, og úrslitið varð, at maður fór av húsi fyri at bota um vegin, og hann var nú - áðrenn kongur kom - í góðum standi, og helt eisini væl eina tíð.

Um menn fingi løn fyri hetta arbeiði, ella arbeiðið varð gjørt ólont ella partvist ólont, er ikki greitt, men bygdinar høvdu áttið sær viðlíkahaldið av veginum.

Savnað saman tilfarið hevur Hørgir Petersen í Havn

Tá Sigurd Petersen lærði at koyra í Havn

Í 1928 gjørdi S. P. Petersen yngri í Fuglafirði av at keypa ein lastbil til fyrstakuna. Ein 11/4 tons Chevrolet-lastbilur varð umboðin og S. P. Petersen (Piddi) bað Sigurd Petersen (fyrirverandi lærari í Fuglafirði) um at taka koyrikort og koyra bilin.

Sigurd fer so til Havnar at læra at koyra hjá Júst. Sigurd heldur, at lastbilurin, teir koyrdu við, var tann fyrsti, sum Júst og

Hannis keyptu. Henda bil plagdi Ernst hjá Isak vanlig at kyra tá. Henda koyring var ikki sum nú øvilsiskoyring, men vanlig arbeiðskoyring.

Sigurd sigur, at millum annað koyrdu teir saltfisk út á fiskastykkið á Rundingi, og eisini koyrdu teir torv til fólk og varu til handlarnar í Havn. Sigurd og Ernst arbeiddu í sveittabroti at lesa upp á bilin og av aftur, og tá koyrt var, koyrði

Ernst, har ringast var at koyra, og Sigurd, har betur lá fyri at koyra.

Meðan koyrt var, »forkláraði« Ernst, hvussu bilurin skuldi brúkast, og hvussu koyrast skuldi. Ein dag var arbeiðið at koyra nokur stó og tung kuffert hjá einum agent í kærni niðan í Klubban. Ernst og Sigurd fara so út á kærna, knossast við at fáa hesi kuffert upp á bilin og seinni at bera somu kuffert inn í Klubban.

Seinni verða so hesi somu kuffert koyrd avstað aftur.

Var einki at koyra, bleiv ikki koyrt.

Sigurd sigur, at hesin lastbilur kundi ikki »vippa«, um brúk skuldi verða fyri tí.

Eftir umleið tveimum - trimum vikum fer Sigurd so upp til koyrirøynnd hjá politimeistara Sunddorph. Hesir bilar vóru smár, so pláss var bert fyri tveimum í førarahúsinum. Sigurd og

Sunddorph sita so inni, meðan Ernst má verða í lastini undir koyrirøynndini. Røynndin gekst væl, og Sigurd fær koyrikortið.

Sigurd fer síðan til Júst fyri at fáa at vita, hvussu nógv hann skuldi hava fyri at hava lært hann at koyra, men óvæntað spyr Júst Sigurd, hvussu nógv Sigurd skuldi hava í løn fyri at hava arbeitt so hart hesar dagar.

Úrslitið bleiv, at koyri-læran var ókeypis.

Sigurd fer síðani til Fuglafirðar at koyra Chevrolet-lastbilin hjá S. P. Petersen.

Sigurd sigur annars, at tann nógv koyringin við saltfiski gjørdi, at hesin lastbilur rustaði illa, og eftir fáum árum gekk stellið (chassisi) fyrri. Nýtt stelli mátti tí keypast, og allur bilurin varð tikið sundur, gjørdur í stand og settur saman við hesum nýggja stelli.